

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՆԵՐ

Հեղինակ՝ Հ. Մնացականյան

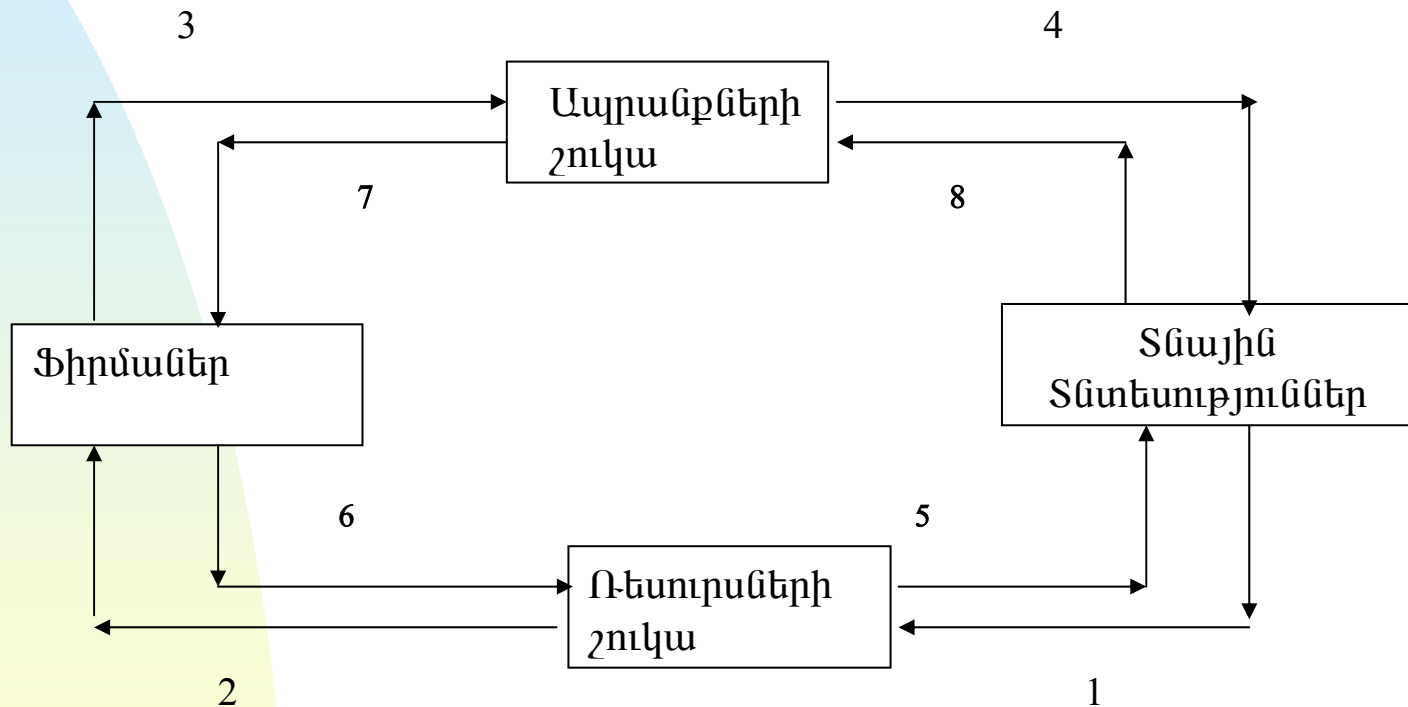

ՓՈՂԻ ՇՈՒԿԱՆ ԵԿՎԱՄՈՒՏՆԵՐԻ և ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ

- Ապրանքների շուկա
- Ռեսուրսների շուկա
- Տնային տնտեսություններ
- Ֆիրմաներ

ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏԻ ՊԱՐՉԱԳՈՒՅՆ ՄՈԴԵԼ

ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏԻ ՊԱՐՉԱԳՈՒՅՆ ՄՈԴԵԼ

- 1 և 2-րդ տողերը բնութագրում են ռեսուրսների հոսքը
- 3 և 4-րդ տողերը բնութագրում են ապրանքների հոսքը
- 5 -րդ տողը - տնային տնտեսությունների եկամուտները
- 6-րդ տողը - ծախսեր՝ վճարներ ռեսուրսների գնման համար
- 7-րդ տողը - ֆիրմաների եկամուտներ ապրանքների վաճառքից
- 8-րդ տողը - ծախսեր՝ վճարներ ապրանքների գնման համար

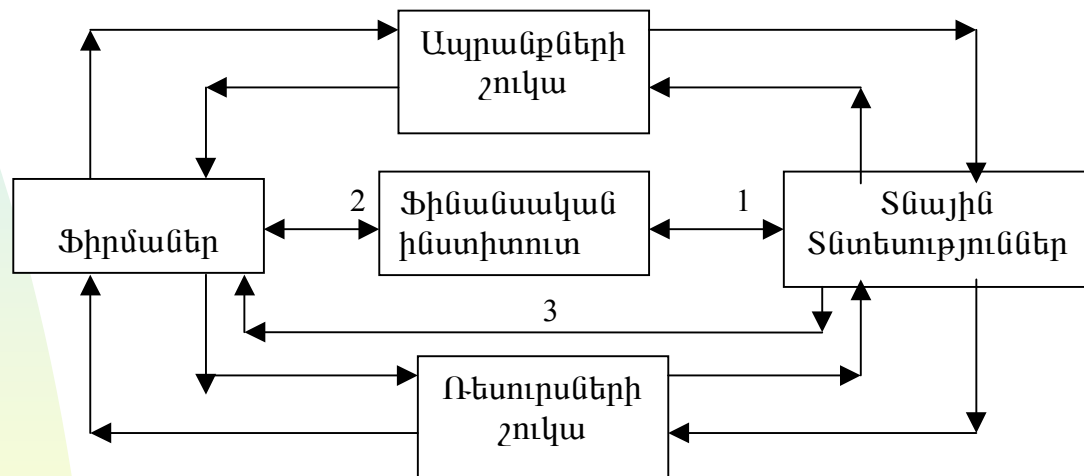

ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏԻ ՊԱՐՉԱԳՈՒՅՆ ՄՈԴԵԼ

- ապրանքների և ծառայությունների շուկայում հավասարակշռված առաջարկ և պահանջարկ
- ռեսուրսների շուկայում հավասարակշռված առաջարկ և պահանջարկ
- ապրանքների և ծառայությունների ներհոսքը դեպի տնտեսություն, ինչպես նաև արտահոսքը տնտեսությունից բացակայում են փակ տնտեսական համակարգում և հավասար են բաց տնտեսական համակարգում
- ֆինանսական ներհոսքը և արտահոսքը հավասար են բաց տնտեսական համակարգում և բացակայում են փակում:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐԸ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐԸ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ

- Խնայողությունների հոսքը տնային տնտեսություններից դեպի ֆինանսական շուկաներ
- վարկեր և ինվեստիցիաներ
- ուղղակի ֆինանսավորում

ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵԿՏՈՐԸ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ

- 1-ին կապը ապահովում է պետության հարկային եկամուտները /հարկեր/:
- 2-ը՝ տնային տնտեսություններին տրվող տրանսֆերտ վճարներն են, որոնք կառավարության կողմից տնային տնտեսություններին միակողմանի, անհատույց վճարումներն են թոշակի, կենսաթոշակի, գործազրկության վճարների տեսքով:
- 3-ը՝ պետական գնումներն են, որոնք կառավարության կողմից վճարված գումարներն են ապրանքների և ծառայությունների ձեռք բերման համար:
- 4-ը՝ երկողմանի կապն է պետության և ֆինանսական շուկաների միջև:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵԿՏՈՐԸ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ

/կապ պետության և ֆինանսական շուկաների միջև/

- Փոխառություններ բնակչությունից /ներքին պետական պարտք/
- Փոխառություններ օտարերկրյա կառավարություններից /արտաքին պետական պարտք/
- Փոխառություններ միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ

- Առևտրային հաշվեկշիռը
- Վճարային հաշվեկշիռը

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ /Վճարային հաշվեկշիռ/

1. Առևտրային ընթացիկ հաշիվ

- Ապրանքների և ծառայությունների արտահանում
- Ապրանքների և ծառայությունների ներմուծում
- Չուտ ներմուծում կամ արտահանում

2. Կապիտալի ընթացիկ հաշիվ

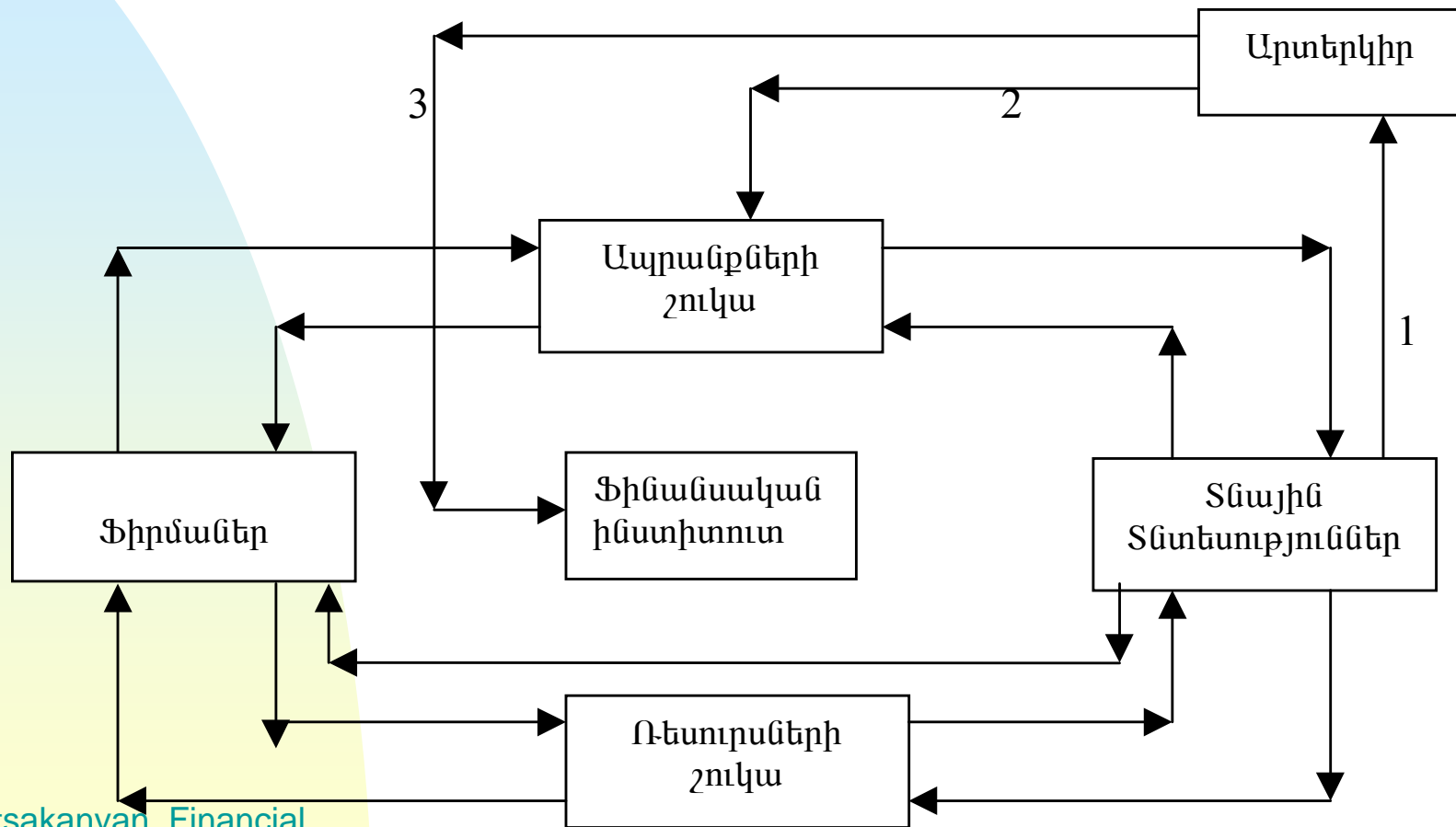
- Կապիտալի արտահոսք
- Կապիտալի ներհոսք
- Կապիտալի զուտ արտահոսք կամ ներհոսք

3. Պետական պաշտոնական պահուստների ընթացիկ հաշիվ

- ՀՀ Կենտրոնական բանկի պաշտոնական պահուստները օտարերկրյա կենտրոնական բանկերում
- Օտարերկրյա ԿԲ-ի պաշտոնական պահուստները ՀՀ ԿԲ-ում
- Չուտ պաշտոնական պահուստներ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ

- 1-ը՝ ներմուծումն է /դիտարկված է դրամական հոսքը/:
- 2-ը՝ արտահանումն է, որը օտարերկրյա գնորդների վճարներն են գնված ապրանքների և ծառայությունների դիմաց:
- 3-ը՝ կապիտալի զուտ հոսք:

ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

$$ԱԱ = C + G + I + (EX - IM)$$

$$ԱԵ = C + S + T$$

$$ԱԱ = ԱԵ = C + G + I + (EX - IM) = C + S + T$$

$$I + G + EX = S + T + IM$$

$$I + (G - T) = S + (IM - EX)$$

ՓՈՂԻ ՖՈՒՆԿՑԻԱՆԵՐ

- ☞ շրջանառության միջոց
- ☞ արժեքի չափի միջոց
- ☞ խնայողության կամ կուտակման միջոց

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱԳՐԵԳԱՏՆԵՐ

- **M 1**
- **M 2**
- **M 3**
- **L**

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱԳՐԵԳԱՏ M1

1. Շրջանառության մեջ կանխիկ մետաղադրամ և թղթադրամ

2. Տրանզակցիոն դեպոզիտներ

ա/ ցպահանջ ակտիվներ

բ/ այլ չեկային ավանդներ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱԳՐԵԳԱՏ M2

1. M1
2. Դրամական շուկայի փոխադարձելիության հիմնադրամներ
3. Դրամական շուկայի դեպոզիտային հաշիվներ
4. Խնայողական ավանդներ
5. Ժամկետային ավանդներ
6. Հետգնման մեկօրյա համաձայնագրեր
7. Մեկօրյա փոխառություններ Եվրոդոլարով

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱԳՐԵԳԱՏ M3

1. M2
2. Դեպոզիտային սերտիֆիկատներ
3. Հետգնման ժամկետային համաձայնագրեր
4. Ժամկետային փոխառություններ Եվրոդոլարով
5. Դրամական շուկայի փոխադարձելիության հիմնադրամի բաժնետոմսեր

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱԳՐԵԳԱՏ L

1. M3
2. Բանկային ակցեպտներ
3. Առևտրային արժեթղթեր
4. Գանձապետական մուրհակներ
5. Խնայողական պարտատոմսեր

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԲԱԶԱ և ՉԱՆԳՎԱԾ

$$BM = m * MB, m > 1$$

BM - դրամական զանգված

MB - դրամական քաղա

m - դրամական քաղնապատկիչ

ԱՐԺԵՔՊԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱ

Արժեքների շուկաների տեսակներից կարելի է առանձնացնել՝

- Միջազգային և ազգային արժեքների շուկան
- Ազգային և ռեզիդնալ շուկաներ
- Արժեքների կոնկրետ տեսակների շուկաներ
- Պետական և կորպորատիվ արժեքների շուկաներ
- Առաջնային և երկրորդային արժեքների շուկաներ

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱ

/Արժեթղթերի շուկայի կարգավորում/

- շուկայի պետական կարգավորում,
- շուկայի կարգավորում մասնագիտացված անձանց կողմից կամ ինքնակարգավորում,
- հասարակական կարգավորում կամ կարգավորում հասարակական կարծիքի միջոցով:

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱՅԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՖՈՒՆԿՑԻԱՆԵՐԸ

1. Ներդրումային ֆունկցիա
2. Սեփականության տրանսֆորմացիայի ապահովման ֆունկցիա
3. Ռիսկերի վերաբաշխման ֆունկցիա
4. Իրացվելիության ապահովման ֆունկցիա
5. Կապիտալի հոսունության ապահովման ֆունկցիա

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐ

- Էմիսենտներ
- Ինվեստորներ
- Ֆոնդային միջնորդներ
- Արժեթղթերի շուկան սպասարկող կազմակերպություններ
- Կարգավորման և վերահսկման պետական մարմիններ

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱՅԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍՊԱՍԱՐԿՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- Արժեթղթերի շուկայի կազմակերպիչներին /ֆոնդային բորսայի կազմակերպիչներ/
- Հաշվարկային կենտրոններ
- Դեպոզիտարիաներ
- Ռեգիստրներ
- Ինֆորմացիոն կենտրոններ

ՖՈՆԴԱՅԻՆ ԲՈՐՍԱ

Բորսայի հիմնական խնդիրներն են.

- Շուկայի համար տարածքի տրամադրում, որտեղ և կվաճառվեն, և կգնվեն տարբեր տեսակի արժեթղթեր
- Հավասարակշռված բորսայական գնի կայացում
- Կուտակել ժամանակավորապես ազատ դրամական միջոցները և աջակցել սեփականության իրավունքի փոփոխման գործընթացին
- Բորսայական առևտրի թափանցիկության ապահովում
- Արբիտրաժի ապահովում
- Գործարքների իրականացման երաշխիքների տրամադրում
- Բորսայական առևտրի մասնակիցների վարքի, էթիկական ստանդարտների մշակում

ԷՄԻՏԵՆՏՆԵՐ/ԹՈՂԱՐԿՈՂՆԵՐ/

Էմիտենտը իրավաբանական անձ է կամ պայմանագրով միմյանց հետ կապված իրավաբանական անձանց խումբ, կամ էլ պետական, ինչպես նաև տեղական կառավարման մարմին, որը կրում է արժեթղթերի թողարկման հետ կապված պարտավորություն ինվեստորի առջև:

ԻՆՎԵՍՏՐՆԵՐ /ՆԵՐԴՐՈՂՆԵՐ/

- Անհատական` ֆիզիկական անձ
- Ինստիտուցիոնալ` կորպորատիվ ինստիտուտներ, պետություն
- Մասնագիտացված անձիք

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉ

Արժեթղթերի շուկայում կառավարման ընկերությունների գործունեության տնտեսական իմաստը կայանում է հետևյալում`

- ◆ Մասնագիտացման արդյունքում հաճախորդների արժեթղթերի կառավարումից լավագույն արդյունքների ստացում,
- ◆ Ֆոնդային բորսայում գործարքների սպասարկման փոքր ծախսեր` ի հաշիվ ծավալուն գործունեության,
- ◆ Գործունեության բարձր արդյունավետություն` ի հաշիվ տարբեր երկրների շուկաներում միաժամանակյա գործունեություն:

ԴԵՊՈԶԻՏԱՐԻԱՆԵՐ

Դեպոզիտարիայի հիմնական ֆունկցիաներն են՝

- համաձայն հաճախորդի հետ կնքած պայմանագրի դեպո հաշիվների վարում
- արժեթղթերի սերտիֆիկատների պահպանում
- էմիտենտի և ինվեստորի միջև միջնորդի ֆունկցիայի իրականացում:

ՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հիմնական նպատակներն են.

- շուկայի մասնակիցների հաշվարկային սպասարկման մինիմալ ծախսեր,
- հաշվարկների իրականացման ժամկետների կրճատում,
- հաշվարկների իրականացման բոլոր ռիսկերի մինիմիզացում:

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ, ԱՐԺԵԹՂԹԻ ԷՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐԸ

- Արժեթուղթը իրացվելի ակտիվ է,
- Արժեթուղթը շրջանառելի ակտիվ է,
- Արժեթուղթը շուկայական ակտիվ է,
- Արժեթուղթը ունի անվանական արժեք, էմիսիոն և շուկայական գին:

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

- Ըստ սեփականության իրավունքի /պատկանելիության/
- Ըստ տնտեսության մեջ ունեցած դերի
- Ըստ թողարկողների
- Ըստ շրջանառելիության
- Ըստ ժամկետայնության
- Ըստ այլ չափանիշների

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

Ըստ սեփականության իրավունքի /պատկանելիության/

- անվանական, որի դեպքում սեփականատիրոջ անունը նշվում է արժեթղթի վրա կամ/և սեփականատերերի ռեեստրում:
- ըստ ներկայացնողի, որի դեպքում սեփականատիրոջ անունը չի ֆիքսվում արժեթղթի վրա, իսկ շրջանառությունը չի սահմանափակվում որևէ գրանցումով:
- օրդերային, որն իր մեջ ներառում է վերը թվարկված բոլոր հատկանիշները: Այն սեփականության իրավունքով արժեթուղթ է, որը պատկանում է նրան, ում անվամբ թողարկված է կամ էլ նրան, ով լիազորված է վերջինիս կողմից:

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

Ըստ տնտեսության մեջ ունեցած դերի

- **Հիմնական արժեթղթեր:** Այն արժեթղթերն են, որոնց հիմքում դրված է որևէ ակտիվի նկատմամբ գույքային իրավունք:
- **Օժանդակ արժեթղթեր,** որոնք արժեթղթերի վերաբերյալ արժեթղթեր են:
- **Ածանցյալ արժեթղթեր:** Դրանք որևէ գնային ակտիվի վերաբերյալ արժեթղթեր են:

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

Ըստ թողարկողների

- Պետական
- Կառավարման տեղական մարմինների
- Կորպորատիվ

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

Ըստ շրջանառելիության

- Շուկայական
- Ոչ շուկայական

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ

Ըստ ժամկետայնության

- Կարճաժամկետ
- Միջին ժամկետ
- Երկարաժամկետ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

Բաժնետոմսը սահմանված ձևի և բովանդակության արժեքուղթ է, որը վկայում է ընկերության կանոնադրական կապիտալում որոշակի մասնաբաժին ներդնելու մասին:

ԲԱԺՆԵՏՈՄԱԻ ՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Այն սեփականության տիտղոսագիր է, այսինքն բաժնետոմսի սեփականատերը հանդիսանում է բաժնետիրական ընկերության սեփականատերը՝ համապատասխան իրավունքներով:
- Այն չունի գոյության ժամկետ, այսինքն բաժնետոմսի սեփականատիրոջ իրավունքները պահպանվում են այնքան ժամանակ, որքան գոյություն ունի բաժնետիրական ընկերությունը:
- Բաժնետոմսերը կարող են կոնսոլիդացվել կամ էլ փոշիացվել:

ԲԱԺՆԵՏՈՄՄԻ ՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Բաժնետոմսի համար բնորոշ է սահմանափակ պատասխանատվությունը, քանի որ բաժնետերը պատասխանատվություն չի կրում բաժնետիրական ընկերության պարտավորությունների համար: Այդ իսկ պատճառով ներդրողը կարող է կորցնել այն գումարը, որը նա օգտագործել է բաժնետոմս գնելու համար:
- Բաժնետոմսին բնորոշ է անբաժանելիությունը, այսինքն բաժնետոմսի համատեղ տիրապետումը կապված չէ սեփականատերերի իրավունքների բաժանման հետ, նրանք բոլորը հանդես են գալիս որպես 1 անձ:

ԲԱԺՆԵՏՈՄՄԻ ՎԱՎԵՐԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

- բաժնետիրական ընկերության անվանումը և իրավաբանական հասցեն,
- արժեթղթի տեսակի անվանումը՝ տվյալ դեպքում «բաժնետոմս»,
- կանոնակարգված համարը,
- թողարկման ամսաթիվը,
- բաժնետոմսի տեսակը՝ հասարակ կամ արտոնյալ,
- անվանական գինը,
- տնօրինողի հասցեն,
- բաժնետոմսի թողարկման օրվա դրությամբ կանոնադրական կապիտալի չափը,
- թողարկված բաժնետոմսերի քանակը,
- դիվիդենդների վճարման ժամկետը,
- ընկերության նախագահի ստորագրությունը,

ԲԱԺՆԵՏՈՄՄԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

- ՀԱՍԱՐԱԿ
- ԱՐՏՈՆՅԱԼ

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

- Կապույտ ֆիշկաներ - առավել հայտնի և կայուն բաժնետոմսերն են արժեթղթերի շուկայում, որոնց դիմաց վճարվում են կայուն և բարձր դիվիդենդներ՝ անկախ տվյալ ընկերության ֆինանսատնտեսական վիճակից:
- Աճի բաժնետոմսեր - հեռանկարային ընկերությունների բաժնետոմսերն են, որոնց դիմաց դիվիդենդները վճարվում են փոքր չափերով, իսկ ընկերության շահույթի հիմնական մասը ուղղվում է բիզնեսի զարգացմանը:
- Եկամտաբեր բաժնետոմսեր - հաստատագրված եկամտով պարտատոմսերի եկամտաբերությանը չզիջող եկամտաբերությամբ բաժնետոմսերն են:

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

- Ցիկլային բաժնետոմսեր - այս բաժնետոմսերի դիմաց ստացված դիվիդենտի մեծությունը տատանվում է՝ կապված փզգնեսի սեզոնային /ցիկլային/ բնույթից:
- Ռիսկային բաժնետոմսեր- փոքր և միջին փզգնեսի, ինչպես նաև նոր ստեղծվող բաժնետիրական ընկերությունների բաժնետոմսերն են, որոնց շուկայական գինը շատ արագ փոփոխվում է, իսկ դիվիդենտները վճարվում են փոքր չափերով:
- Պաշտպանված բաժնետոմսեր - շուկայի կառուցվածքի արագ փոփոխման պայմաններում բավական կայուն գին ունեցող բաժնետոմսեր են: Հիմնականում դրանք սննդի, դեղերի արդյունաբերության և կենցաղային սպասարկման ոլորտի ընկերությունների բաժնետոմսերն են, որոնց արտադրանքի նկատմամբ պահանջարկը միշտ կայուն է շուկայի թե քարենպաստ, թե անքարենպաստ պայմաններում:

ԲԱԺՆԵՏՈՄՄԻ ԱՐԺԵՔ

Այն հետևյալում, երբ տարեկան դիվիդենդները հաստատուն են, սովորական բաժնետոմսի իրական արժեքը կարելի է հաշվարկել հետևյալ բանաձևով.

$$V_t = DIV / R, \text{ որտեղ }`$$

V_t - բաժնետոմսի իրական գինն է,

R -ը - այլընտրանքային տոկոսադրույքն է,

DIV - վճարվելիք դիվիդենդները:

Եթե նախատեսվում է դիվիդենդի և ռիսկի աճ, ապա բանաձևը կունենա հետևյալ տեսքը.

$$V_t = (DIV + \Delta DIV) / (R + \Delta R), \quad \text{որտեղ }`$$

ΔDIV -ը - դիվիդենդի սպասվող աճն է,

ΔR -ը - ռիսկի դիմաց վճարն է:

ԲԱԺՆԵՏՈՄԱԻ ԵԿԱՄՏԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բաժնետոմսի եկամտաբերությունը 1 տարվա համար հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$R = 100 * (DIV + (P_1 - P)) / P, \quad \text{որտեղ՝}$$

R-ը - եկամտաբերությունն է,

P_1 - արժեթղթի վաճառքի գինն է,

P - արժեթղթի գնման գինն է

ԲԱԺՆԵՏՈՄՄԻ ԵԿԱՄՏԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Եթե ինվեստիցիոն ժամանակահատվածը գերազանցում է 1 տարին, ապա բաժնետոմսի եկամտաբերության բանաձևը ունի հետևյալ տեսքը.

$$R = 100 * (DIV_t + (P_n - P)) / P * T, \quad \text{որտեղ`}$$

P_n - արժեթղթի վաճառքի գինն է,

T - այն ժամանակահատվածն է, որի ընթացքում բաժնետոմսը գտնվել է ինվեստորի ձեռքում:

ՊԱՐՏԱՏՈՄ

Պարտատոմս է կոչվում այն արժեթուղթը, որը վկայում է իր տնօրինողի կողմից ֆինանսական միջոցների ներդրման մասին, ինչպես նաև թողարկողի պարտքային պարտավորության մասին՝ այն է վերադարձնել պարտատոմսի անվանական արժեքը և տոկոսագումարները նախատեսված ժամկետին:

ՊԱՐՏԱՏՈՄՄԻ ԿՈՒՐՍ

$$K = (P_t / N_o) * 100, \quad \text{որտեղ}$$

K - պարտատոմսի կուրսն է,

P_t - պարտատոմսի շուկայական գինն է,

N_o - պարտատոմսի անվանական արժեքն է:

ՋԵՂՉԱՅԻՆ /ԴԻՍԿՈՆՏԱՅԻՆ/ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍ

Դիսկոնտային պարտատոմսի վաճառքի գինը որոշվում է հետևյալ բանաձևով.

$$P_d = (N / (1 + R * T)) * 100, \text{ որտեղ}$$

P_d - զեղչային պարտատոմսի վաճառքի գինն է,

N - պարտատոմսի անվանական գինը,

T - պարտատոմսի մարման տարիների թիվը,

R - վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը /այլընտրանքային տոկոսադրույքը/

ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԻ ԵԿԱՄՏԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պարտատոմսի ընթացիկ եկամտաբերությունը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով.

$$L_c = (R/K) * 100, \quad \text{որտեղ}$$

L_c = պարտատոմսի ընթացիկ եկամտաբերությունն է,

R - տարեկան վճարվող տոկոսագումարները,

K - պարտատոմսի կուրսը ձեռք բերման պահին:

ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԻ ԵԿԱՄՏԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պարտատոմսի լրիվ կամ մարման պահին եկամտաբերությունը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով.

$$L_f = ((R+d)/(K*T))*100, \text{ որտեղ}$$

L_f - պարտատոմսի եկամտաբերությունն է մարման պահին,

d - պարտատոմսի դիսկոնտի մեծությունն է,

T - այն տարիների թիվը, որի ընթացքում պարտատոմսը գտնվել է ինվեստորի մոտ:

ՄՈՒՐՀԱԿ, ՄՈՒՐՀԱԿԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

Մուրհակը գրավոր փաստաթուղթ է պարտքային պարտավորության մասին, որը հավաստում է մի կողմի պարտավորությունը մուրհակում նշված գումարը նշված ժամկետին վճարել մյուս կողմին:

Մուրհակը ըստ թողարկողի լինում է երկու տեսակի՝

- կորպորատիվ
- պետական

Մուրհակը ըստ սեփականության իրավունքի ևս լինում է երկու տեսակի՝

- հասարակ
- փոխանցվող

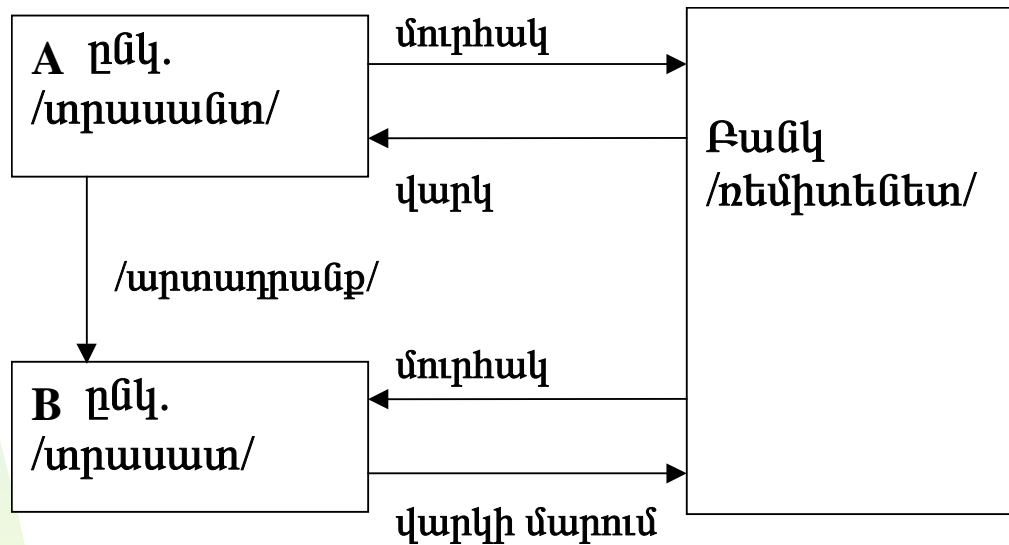
ՄՈՒՐՀԱԿԻ ՖՈՒՆԿՑԻԱՆԵՐԸ

Մուրհակը գործուն լիկվիդային արժեթուղթ է և կատարում է հետևյալ ֆունկցիաները.

- Առևտրային գործարքների իրականացման ֆունկցիա,
- Ֆինանսական, այդ թվում վարկային գործարքների իրականացման ֆունկցիա,
- Կարող է հանդես գալ որպես ապահովում ֆինանսական և առևտրային գործարքներում:

ՓՈԽԱՆՑՎՈՂ ՄՈՒՐՀԱԿ

ԱԾԱՆՑՅԱԼ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ /Ժամկետային համաձայնագրեր/

Որպես ժամկետային համաձայնագրերի տարատեսակներ կարող են հանդես գալ.

- Ֆորվարդային համաձայնագրերը
- Ֆյուչերսային համաձայնագրերը
- Օպցիոն համաձայնագրեր

ԱԾԱՆՑՅԱԼ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ /Ժամկետային համաձայնագրեր/

- Ֆորվարդային պայմանագրերը իրենցից ներկայացնում են նախապես պայանավորված գնով ապագայում ապրանքի գնման կամ վաճառքի արտաբորսայական պարտադիր ժամկետային գործարքներ:
- Ֆյուչերսային պայմանագիրը, որը նախապես պայանավորված գնով ապագայում ապրանքի՝ արժեթղթի, գնման կամ վաճառքի բորսայական պարտադիր ժամկետային գործարք է:
- Օպցիոնը իրենցից ներկայացնում է նախապես պայմանավորված գնով և ժամկետներում ապրանք գնելու կամ վաճառելու իրավունք:

ՕՊՑԻՈՆԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

Գոյություն ունի օպցիոնի 2 տեսակ.

- Գնման օպցիոն /call option/
- Վաճառքի օպցիոն /put option/

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՄԵՆԵՉՄԵՆԹ

Համաշխարհային պրակտիկայում գոյություն ունի տոկոսային եկամտի հաշվարկման 2 եղանակ՝

- Դեկուրսիվ
- Անտիսիպատիվ

ԳՈՒՄԱՐԻ ՀԱՎԵԼԱՃ /պարզ տոկոսադրույք/

Կատարենք հետևյալ նշանակումները.

R (%) - տարեկան պարզ տոկոսադրույքի տոկոսային մեծություն

R - տարեկան պարզ տոկոսադրույքի հարաբերական մեծություն

$V_{տ}$ - տոկոսատեկամտի տարեկան մեծություն

V - հաշվեգրման ամբողջ ժամանակաշրջանի տոկոսատեկամտի ընդհանուր գումար

P - նախնական ներդրված գումար

S - աճած գումար

S_k - աճման գործակից

N - հաշվեգրման ժամանակաշրջանը տարիներով

L - հաշվեգրման ժամանակաշրջանը օրերով

K - օրերի քանակը տարում

K -ն հանդիսանում է տոկոսների հաշվարկման ժամանակային բազան: Այն սովորաբար ընդունում են կամ 360 օր կամ էլ 365 օր:

ԳՈՒՄԱՐԻ ՀԱՎԵԼԱՃ /պարզ տոկոսադրույք/

$$R (\%) = (V_{\text{տ}}/P) * 100\%$$

$$R = V_{\text{տ}}/P \text{ կամ } V_{\text{տ}} = P * R$$

$$V = V_{\text{տ}} * N$$

$$S = P + V$$

$$S_k = S/P$$

$$N = L/K$$

$$S = P + V = P + V_{\text{տ}} * N = P + P * R * N = P(1 + N * R)$$

$$S = P(1 + N * R) \text{ կամ էլ } S = P(1 + L/K * R)$$

ԳՈՒՄԱՐԻ ՀԱՎԵԼԱԾ /պարզ գեղադրույթ/

Կատարենք հետևյալ նշանակումները.

d (%) - տարեկան պարզ գեղադրույթի տոկոսային մեծություն

d - տարեկան պարզ գեղադրույթի հարաբերական մեծություն

$D_{տ-1}$ - 1 տարվա ընթացքում վճարված գեղագումարներն են

D - հաշվեգրման ամբողջ ժամանակաշրջանի գեղաեկամտի ընդհանուր գումար

P - նախնական գումար

S - աճած գումար

n - հաշվեգրման ժամանակաշրջանը տարիներով

ԳՈՒՄԱՐԻ ՀԱՎԵԼԱՃ /պարզ գեղչադրույք/

$$d = D_{un} / S$$

$$D_{un} = d * S$$

$$D = D_{un} * n = n * d * S$$

$$P = S - D = S - n * d * S = S(1 - n * d)$$

$$S = P / (1 - n * d)$$

ԳՈՒՄԱՐԻ ՀԱՎԵԼԱՃ /բարդ տոկոսադրույք/

$$S_1 = P(1+r)$$

$$S_2 = S_1(1+r) = P(1+r)(1+r) = P(1+r)^2$$

$$S_n = P(1+r)^n$$

Եթե (n) տարիների ընթացքում բարդ տոկոսադրույքով հաշվեգրումը իրականացվում է տարեկան (m) անգամ, ապա բանաձևը ստանում է հետևյալ տեսքը.

$$S_{mn} = P(1+j/m)^{mn}$$

ԳՈՒՄԱՐԻ ՀԱՎԵԼԱՃ /բարդ զեղչադրույթ/

$$S=P/(1-d)^n$$

Եթե (n) տարիների ընթացքում զեղչագումարները հաշվեգրվում են տարեկան (m) անգամ, ապա.

$$S=P/(1-f/m)^{mn}$$

ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐԺԵՔՈՒԹՅՈՒՆ

$$r = ((1+r)^n - 1)/n$$

$$r = ((1+j/m)^{mn} - 1)/n, \text{ որտեղ}$$

r - տարեկան պարզ տոկոսադրույքի հարաբերական մեծություն

d - տարեկան պարզ զեղչադրույքի հարաբերական մեծություն

r_c - տարեկան բարդ տոկոսադրույքի հարաբերական մեծություն

d_c - տարեկան բարդ զեղչադրույքի հարաբերական մեծություն

j - անվանական տարեկան տոկոսադրույք

ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔ և ՄՂԱՃ

$$S_L - S = \Delta S$$

$$(S_L - S)/S = \Delta S/S = L$$

$$S_L = S + \Delta S = S + S * L = S(1 + L)$$

$$S_L = P(1 + R)(1 + L)$$

Մյուս կողմից, եթե տարեկան ինֆլյացիայի տեմպը հավասար է L -ի, ապա

$$S_L = P(1 + R_L)$$

$$P(1 + R_L) = P(1 + R)(1 + L)$$

$$R_L = R + L + R * L$$

ԱՆՈՒԻՏԵՏՆԵՐ

Գոյություն ունի անուիտետի 2 տեսակ.

- սովորական /պոստնումերանդո/
- ոչ սովորական /պրենումերանդո/

ԱՆՈՒԻՏԵՏՆԵՐ

Առաջին վճարի ավելացված գումարը S_1 -ը, որի վրա տոկոսագումարները հաշվեգրվելու են $(n-1)$ անգամ, հավասար է՝

$$S_1 = P(1+R_c)^{n-1}$$

$$S_2 = P(1+R_c)^{n-2}$$

$$S_n = P$$

Ընդհանուր առմամբ ստանում ենք, որ

$$S = P \sum_{t=1}^n (1+R_c)^{t-1}$$

Այլ կերպ հավասարումը ունի հետևյալ տեսքը՝

$$S = P((1+R_c)^n - 1)/R_c$$

Ոչ սովորական անուիտետի դեպքում՝

$$S = (1 - (1+R_c)^{-n})/R_c (1+R_c)^n$$

